

Asia: VN/14511/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa

Vastaako mielestänne hallituksen esityksessä ehdotettu työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa työelämän ja monimuotoisesti työllistyvien henkilöiden tarpeisiin?

-

Mahdollisuus perusteluihin:

Yhdistelmävakuutuksen tavoitteena on vahvistaa vuoroin tai rinnan palkansaajana ja yrittäjänä työllistyvien työttömyysturvaa. Kyseessä olisi uusi työttömyysvakuutus, jolla pyritään siihen, että henkilö voisi vakuuttaa samanaikaisesti sekä palkansaajana että yrittäjänä tehtyä työtä. Yhdistelmävakuutuksen avulla ansiotulot olisi mahdollista vakuuttaa nykyistä kattavammin. STTK pitää sosiaaliturvan kattavuuden parantamista hyvin kannatettavana ja tärkeänä tavoitteena.

Yhdistelmävakuutukselle on tarvetta. Työnteon muodot ovat moninaistumassa ja useat itsensä työllistäjät työskentelevät vaihdellen sekä palkansaaja- että yrittäjäasemassa. Mikäli kuitenkin yhdistelmävakuutuksen hinta nousee korkeaksi ja jos yhdistelmävakuutus tarjoaa hyötyä lähinnä vain henkilöille, jotka toimivat pitkäaikaisesti ja pysyväisluonteisesti yrittäjäasemassa, on vaarana se, että uusi yhdistelmävakuutus ei käytännössä tule parantamaan monien itsensä työllistäjien työttömyysturvaa.

Yhdistelmävakuutuksen kohderyhmä ja arvio yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristä
Yhdistelmävakuutuksen tavoitteena on mahdollistaa monimuotoisesti työllistyville usean työllistymisen tavan yhtäaikainen vakuuttaminen työttömyysvakuutusjärjestelmässä.
Yhdistelmävakuutuksessa voisi vakuuttaa palkkatyötä, yritystoimintaa sen muodosta riippumatta, perhehoitajana toimimista ja työskentelyapurahalla työllistymistä.

Yrittäjänä itsensä voisi vakuuttaa maatalousyrittäjät, itsensä työllistäjät ja yksinyrittäjät sekä työnantajayrittäjät. Sillä, missä oikeudellisessa muodossa yritystoimintaa harjoitetaan, ei olisi merkitystä.

Yhdistelmävakuutus kattaisikin esimerkiksi osakeyhtiömuodossa, avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä ja toiminimellä toimimisen. Tämä vastaisi nykyistä yrittäjän työttömyysvakuutusta.

Edellytys olisi, että työllistyminen on monimuotoista. Monimuotoisuus, eli esimerkiksi palkkatyön ja yksinyrittäjyyden yhdistäminen, voisi olla rinnakkaista. Tämä tarkoittaa, että kumpaakin tulonlähdeä syntyy samoina kalenterikuukausina. Monimuotoisuus voisi muodostua myös kausista. Tämä tarkoittaa, että joinakin kuukausina voisi muodostua vain toisen tulonlähteen mukaista vakuutetun tulon saantia.

Yhdistelmävakuutuksen hankkiminen tulisi arvion mukaan mahdolliseksi noin 110 000 monimuotoisesti työllistyvälle henkilölle. Tästä joukosta enintään noin 14 000 henkilölle syntyisi yhdistelmävakuutuksen myötä mahdollisuus täyttää työssäoloehto ja siirtyä perusturvalta ansioturvan piiriin. Lopuille noin 96 000 henkilölle, jotka jo nyt kerryttävät tai voisivat kerryttää työttömyyskassan jäsenenä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehto, yhdistelmävakuutus tarjoaisi mahdollisuuden vakuuttaa nykyistä suuremman osuuden tuloista, ja osan kohdalla muutos voisi kannustaa työttömyyskassassa vakuuttautumiseen.

Yhdistelmävakuutuksen ottaminen olisi monimuotoisesti työllistyville vapaaehtoista. Tästä seuraa, että yhdistelmävakuutus vaikuttaisi tosiasiaassa yllä kuvattua pienempään joukkoon ihmisiä.

Arviota yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristä on avattu hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1 sekä luonnoksen liitteessä.

Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiriä:

Ehdotetussa yhdistelmävakuutuksessa olisi mahdollista yhdistää palkkatyön ja yritystoiminnan lisäksi laaja-alaisesti myös erilaiset omassa työssä työllistymisen tilanteet, apurahatyöskentely ja perhehoitajana toimiminen. Ehdotettu yhdistelmävakuutuksen kohdejoukko on lähtökohtaisesti varsin laaja. Tämä on perusteltua ja kannatettavaa.

Yhdistelmävakuutuksen toimivuus käytännössä edellyttää, että vakuutettuja on riittävän suuri määrä. Laaja henkilöpiiri mahdollistane vakuutukselle kestävämmän rahoituspohjan.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuus vakuutetulle Suomessa ansioperusteisen työttömyysvakuutuksen edellytyksenä on, että henkilö kuuluu työttömyyskassaan. Kuten palkansaajalla ja yrittäjällä, myös monimuotoisesti työllistyvällä työttömyyskassajäsenyys yhdistelmävakuutettuna olisi vapaaehtoista, ja yhdistelmävakuutetuksi pitäisi itse hakea joko työttömyyskassaan liityttäessä taikka jäsenyyden aikana. Vapaaehtoisuus koskisi myös sitä, vakuuttaako henkilö kaikki monimuotoisen työllistymisensä tulot vai vain osan niistä. Työttömyyskassan jäseneksi voisi jatkossakin liittyä ja jäsenenä ollessa vakuuttaa itsensä esimerkiksi vain palkansaajana, vaikka henkilöllä olisi myös muuta, yhdistelmävakuutuksessa huomioitavaa tuloa kuten esimerkiksi yritystoiminnasta muodostuvaa vakuutustuloa.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta on kuvattu muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvuissa 4.1.2 ja 4.1.4.

Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta:

Yhdistelmävakuutuksen ottamisen pitää olla vapaaehtoista. Myös yhdistelmävakuutuksen tarjoamisen tulee olla työttömyyskassalle vapaaehtoista. Vapaaehtoisuus on tärkeää jo siksi, että yhdistelmävakuutuksen tarjoamisesta syntyy työttömyyskassalle merkittäviä kustannuksia ja näiden kustannusten rahoittamiseksi tarvitaan riittävä määrä vakuutuksenottajia.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehtoEsityksessä ehdotetaan, että yhdistelmävakuutetun, monimuotoisesti työllistyvän työttömyyskassan jäsenen ansiopäiväraha voisi jatkossa perustua palkkatyöstä saatavan tulon ja yrittäjän vakuutustulon yhdistelmään (yhdistelmävakuutetun työssäoloehto). Lisäksi yhdistelmävakuutetun työssäoloehdossa voitaisiin huomioida perhehoitajan samaa hoitopalkkio ja työskentelyapuraha.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto kerryttäisi jokainen sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana yhteenlaskettu, huomioitava tulo olisi 930 euroa tai enemmän (vuoden 2025 tasossa). Tulorajaa tarkistettaisiin kuten palkansaajan työssäoloehdon tulorajaa tarkistetaan. Työssäoloehto täyttyisi, kun 28 kuukauden tarkastelujaksolla on koossa yhteensä 12 työssäoloehto kerryttävää kuukautta. Tarkastelujaksoa voitaisiin pidentää esimerkiksi päätoimisen opiskelun, työkyvyttömyyden ja perhevapaan perusteella, kuitenkin enintään seitsemällä vuodella. Yhdistelmävakuutetun ansiopäiväraha perustuisi työssäoloehdossa huomioituihin vakuutettuihin tuloihin.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.2.

Kommenttinne yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdosta:

STTK pitää yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdon määräytymistapaa perusteltuna. Samalla on kuitenkin huomattava, että kohdejoukko, joka uuden yhdistelmävakuutuksen johdosta voi täyttää työssäoloehdon, on esityksen arvion mukaan enintään noin 14 000 henkilöä. Valtiovarainministeriön mallinnuksen perusteella arvioidusta vakuutuspiiristä noin 2 000 henkilöä olisi sellaisia, jotka eivät täytä nykyisiä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehto vakuutuksen käynnistämisvaiheessa. Osa heistä ei tule myöskään selkeästi hyötymään vakuutusturvastaan, jos ansiopäiväraha jää lähelle perusturvan tasoa.

On siksi hyvin tärkeää, että yhdistelmävakuutuksen tulevia yhdistelmävakuutettuja informoidaan perusteellisesti vakuutuksen hyödyistä sekä haitoista. Esityksessä tämä toimeenpanoon liittyvä keskeinen toimi on jätetty lähinnä työttömyyskassojen tehtäväksi. Työttömyyskassat vakuutustoimintaa harjoittavina yhteisinä varmastikin tekevät oman osuutensa riittävästi, mutta eikö informointivastuu kuulu laajemmin myös muille työttömyysturvajärjestelmästä vastaaville tahoille? Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha on kuitenkin lakisääteinen etuus ja yhdistelmävakuutus täysin uusi työttömyysvakuutusmuoto.

Vaikutukset omaishoitajiinEsityksen valmistelun aikana arvioitiin mahdollisuutta vakuuttaa omaishoitajan palkkio työttömyyden varalle vastaavasti kuin perhehoitajan hoitopalkkio. Vakuuttamismahdollisuuden arvioitiin pääasiassa heikentävän omaishoitajien tilannetta. Tämän vuoksi esityksessä ei ehdoteta, että omaishoitajana toimimisen voisi vakuuttaa työttömyyden varalle. Tämä tarkoittaa sitä, että omaishoitajien osalta tilanne säilyisi samana kuin nykyään.

Jos omaishoitajan palkkio huomioitaisiin yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdossa, omaishoito ei enää olisi hyväksyttävä syy työssäoloehdon tarkastelujakson pidentämiselle kuten nykyisin. Lisäksi, jos omaishoitajan hoitopalkkio huomioitaisiin työssäoloehdon kertymisessä ja ansiopäivärahan perusteeksi huomioitavassa tulossa, ne huomioitaisiin myös työttömyysetuuden sovittelussa. Esimerkiksi omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä pienentäisi maksettavan päivärahan määrää noin 12,31 euroa päivässä, eli noin 265 euroa kuukaudessa. Tätä korkeampi palkkio pienentäisi päivärahan tasoa vielä enemmän.

Omaishoitajien osalta nykytilaa kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 2.8.2.2 ja muutoin vaihtoehtoisten toteuttamistapojen osalta luvun 5.1.2 alaluvuissa.

Kommenttinne siitä, että omaishoidon hoitopalkkiota ei voisi vakuuttaa yhdistelmävakuutuksessa:

Ansiopäivärahan rahoitusYhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan rahoituksessa etuuden ansio-osaan kohdistuisi palkansaajien ja työnantajien vakuutusmaksun tuottoa siltä osin kuin ansio-osa perustuu palkkatuloon. Yrittäjän vakuutustuloon, työskentelyapurahaan tai perhehoitajan hoitopalkkioon perustuva yhdistelmävakuutetun ansio-osa rahoitettaisiin kokonaisuudessaan työttömyyskassan jäsenmaksulla. Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan perusosa rahoitettaisiin palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahaa vastaavalla tavalla valtion ja päivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Pelkkään perhehoitajan hoitopalkkioon ja työskentelyapurahaan perustuvan ansiopäivärahan ansio-osa rahoitettaisiin työttömyyskassan jäsenmaksulla.

Palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoitukseen ei esitetä muutoksia.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.

Kommenttinne ehdotukseen ansiopäivärahan rahoituksesta:

Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan rahoituksessa etuuden ansio-osaan kohdistuisi palkansaajien ja työnantajien vakuutusmaksun tuottoa siltä osin kuin ansio-osa perustuu palkkatuloon. Yrittäjän vakuutustuloon, työskentelyapurahaan tai perhehoitajan hoitopalkkioon perustuva yhdistelmävakuutetun ansio-osa rahoitettaisiin kokonaisuudessaan työttömyyskassan jäsenmaksulla. STTK pitää tätä perusteltuna. Rahoituksen ja vakuutuskantojen erillisyyden periaate on tärkeä. Erillisyyden lisäksi oleellista myös vakuutuskannan käynnistämisen- tai sulkemisenvaiheessa.

STTK pitää hyvänä sitä, että esityksessä lähtökohtaisena tavoitteena on säilyttää työttömyysturvan peruseriaatteet ennallaan. Yritystoiminnan tai oman työn vakuutustuloon perustuva ansio-osan osuus tulee rahoittaa niin, että tätä ei voida siirtää palkansaajien ja työnantajien maksettavaksi. STTK pitää hyvin tärkeänä sitä, että yhdistelmävakuutus rahoitetaan vakuutuksenottajien toimesta, eikä yrittäjäosuusien kustannuksia siirretä miltään osin palkansaajien maksettavaksi.

Muut ansiopäivärahan rahoitusta koskevat ehdotuksetTyöttömyyskassalla, joka järjestäisi sekä palkansaajan että yrittäjän ansioturva, tai joka järjestäisi jäsenilleen yhdistelmävakuutusta, tulisi olla palkkatuloon ja yrittäjätuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien etuuksien rahoitusta varten erilliset jäsenmaksut ja erilliset tasoitusrahastot.

Työttömyyskassan tulisi erottaa palkkatuloon ja yritystuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien ansio-osan tai sen osien rahoituslähteet toisistaan jäsenmaksussa, tilinpäätöksessä ja tasoitusrahaston tasolla noudattaen, mitä laissa säädetään palkansaajan ansiopäivärahan tai yrittäjän ansiopäivärahan järjestämisestä. Tämä koskisi myös sijoitustoimintaa.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.

Kommenttinne ehdotukseen rahoituksen erillisyydestä:

STTK pitää kannatettavana, että työttömyyskassan tulee erottaa palkkatuloon ja yritystuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien ansio-osan tai sen osien rahoituslähteet toisistaan jäsenmaksussa, tilinpäätöksessä ja tasoitusrahaston tasolla. Tämä koskee myös sijoitustoimintaa.

STTK kuitenkin huomauttaa, että esityksessä työttömyyskassalain 22 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että muusta kuin palkansaajan ansiopäivärahasta syntyvä vajeus voitaisiin täyttää palkkatyön vakuuttamisesta syntyvästä tasoitusrahastosta. Tämä tarkoittaisi sitä, että palkkatyön vakuuttamisen tasoitusrahastosta voitaisiin käytännössä siirtää varoja yrittäjän tai yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahan rahoittamiseen. STTK pitää tätä hyvin ongelmallisena, koska tarkoituksena pitäisi olla se, että palkansaajat eivät rahoita yrittäjien ansio-osaa.

Ehdotetussa työttömyyskassalain 22 §:ssä ongelmana on lisäksi se että, palkkatyön vakuuttamisen alijäämää ei voitaisi täyttää tukikassan varoista eikä valtion varoista myönnettävällä lisäosuudella, jos työttömyyskassa tarjoaa palkansaajavakuutuksen lisäksi myös yrittäjä- tai yhdistelmävakuutusta.

STTK katsoo, että työttömyyskassalain 22 §, ehdotetussa muodossaan, luo liian suuren riskin sille, että palkansaajat joutuvat vakuutusperiaatteen vastaisesti vastaamaan yrittäjien ansioturvan rahoituksesta. Muutosten vaikutuksia tulisi lisäksi arvioida perusteellisemmin kuin esityksessä on tehty. Tässä erityisesti vaikutusarviot työttömyyskassojen talouteen pitemmällä aikavälillä ovat oleellisia.

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen tai sulkeminen Työttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää jäsenilleen yhdistelmävakuutuksen tai työttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää sekä palkansaajan että yrittäjän työttömyysvakuutusta varalle, voisi myös luopua jonkin vakuutuslajin järjestämisestä. Tämä edellyttäisi kassan kokouksen päätöstä kassan sääntöjen muuttamisesta. Järjestämisestä luopumisesta olisi kaksi pääasiallista toimintatapaa.

Työttömyyskassa voisi ensinnäkin kassan kokouksen päätöksellä sulkea vakuutuskannan. Tämä tarkoittaisi, että esimerkiksi palkansaajia ja yhdistelmävakuutettuja vakuuttava työttömyyskassa voisi sulkea yhdistelmävakuutuksen niin, että se ei enää vakuuttaisi uusia monimuotoisesti työllistyviä jäseniä yhdistelmävakuutettuina. Jo yhdistelmävakuutettujen jäsenten jäsenyys ja siihen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet jatkuisivat. Yhdistelmävakuutukseen perustuvaa ansiopäivärahaa maksettaisiin siihen saakka, mihin jäsenmaksutuotto ja tasoitusrahaston varat riittävät.

Toiseksi työttömyyskassa voisi luovuttaa vakuutuskannan toiselle työttömyyskassalle. Kyse olisi työttömyyskassan toiminnan osan luovuttamisesta, ja menettely poikkeaisi nykytilasta, jossa työttömyyskassa voi kokonaisuudessaan sulautua toiseen työttömyyskassaan. Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen edellyttäisi luovuttavan työttömyyskassan ja vastaanottavan työttömyyskassan kokouksen myönteistä päätöstä ja Finanssivalvonnan hyväksyntää.

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttamista ja sulkemista kuvataan muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.4.

Kommenttinne ehdotukseen vakuutuskannan luovuttamisesta ja sulkemisesta:

STTK pitää keskeisenä sitä, että vakuutuskantaa ei voida luovuttaa tai sulkea siten, että vakuutettujen oikeudet ja vakuutusturva heikentyisivät. STTK ei kuitenkaan pidä lähtökohtaisesti perusteltuna sitä, että yrittäjien rahoitusosuutta voitaisiin siirtää palkansaajien rahoitettavaksi tasoitusrahaston kautta ehdotetulla tavalla

Työttömyyskassajaon purkaminen Nykytilassa työttömyyskassa voi vakuuttaa joko vain palkansaaajia tai vain yrittäjiä. Esityksessä ehdotetaan, että tästä jaosta luovuttaisiin. Jatkossa työttömyyskassa voisi vakuuttaa joko vain palkansaaajia tai vain yrittäjiä taikka sekä palkansaaajia että yrittäjiä. Lisäksi työttömyyskassa voisi vakuuttaa monimuotoisesti työllistyviä eli yhdistelmävakuutettuja, jos se päättää mahdollistaa tämän säännöissään.

Siitä, keitä työttömyyskassa vakuuttaa, päätettäisiin kassan säännöissä, joiden muuttamisesta tai muuttamatta jättämisestä päätetään työttömyyskassan kassan kokouksessa. Muutoksella ei olisi vaikutusta siihen, ketä pidetään palkansaaajana tai yrittäjänä, eikä palkansaaajan ja yrittäjän työssäoloehtoita tai ansiopäivärahan rahoitusta esitetä muutettavaksi.

Jaon purkamista vain palkansaaajia tai vain yrittäjiä vakuuttaviin kassoihin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.1 alaluvuissa sekä vaihtoehtoisissa toteuttamistavoissa luvussa 5.1.5.3.

Kommenttinne työttömyyskassajaon purkamisesta:

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyyskassalaissa säädetty jako palkansaaajia ja yrittäjiä vakuuttaviin työttömyyskassoihin purettaisiin. STTK pitää tätä hyvin merkittävänä muutoksena nykyiseen työttömyysvakuutusjärjestelmään ja suhtautuu asiaan varauksellisesti.

Työttömyyskassajaon purkaminen ei ole vain yhdistelmävakuutusta koskeva muutosesitys vaan paljon laajempi työttömyyskassojen toimintaa ja roolia koskeva muutos. Esityksessä ei esitetä arvioita siitä, miten palkansaaaja- ja yrittäjäkassoja koskevan jaottelun purkaminen tulisi vaikuttamaan työttömyyskassojen talouteen, toimintaan ja lukumäärään. Miten toisaalta työttömyyskassan tulevien ja nykyjäsenten asema muuttuu vakuutettuina, jos työttömyyskassa päättää muuttaa vakuutuskantaansa?

STTK katsoo, että työttömyyskassajaon purkamisen vaikutuksia tulee arvioida huomattavasti laajalaisemmin kuin esityksessä on tehty, eikä tätä arviointia pidä tehdä pelkästään yhdistelmävakuutuksen näkökulmasta. STTK huomauttaa, että työttömyyskassajaon purkaminen on työttömyysvakuutusjärjestelmässä niin merkittävä muutos, että tästä ei pitäisi päättää yhdistelmävakuutuksen sivujuonteena, eikä varsinkaan ilman perusteellista arviointia. Yhdistelmävakuutus ei lähtökohtaisesti myöskään edellytä työttömyyskassajaon purkamista.

Taloudelliset vaikutukset Valtiovarainministeriön tekemän mallinnuksen mukaan yhdistelmävakuutuksen piiriin hakeutuisi vakuutuksen käynnistämismuutoksessa noin 30 000 henkilöä, mikä nostaa maksettujen työttömyysetuuksien määrää staattisesti vuositasolla noin 5,5 milj. eurolla. Muutoksesta noin 1,9 milj. kohdistuu Työllisyysrahaston rahoitettavaksi, noin 0,8 milj. valtion ja kuntien, mutta pääasiassa valtion rahoitettavaksi. Loppuosa jää rahoitettavaksi yhdistelmävakuutusta tarjoavien työttömyyskassojen jäsenmaksuilla. Valtion ja kuntien sekä Työllisyysrahaston rahoitusosuudet ovat arvion mukaan hieman tätä korkeampia, mikäli myös yhdistelmävakuutuksen mahdolliset dynaamiset vaikutukset työttömyysjaksojen kestoihin huomioidaan.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.2.1 alaluvuissa.

Kommenttinne esityksen taloudellisista vaikutuksista:

-

Vaikutukset kuntiinYhdistelmävakuutuksesta seuraava ansiopäivärahan korotus yhdistelmävakuutuksen ottaneilla henkilöillä rahoitetaan lähes täysin Työllisyysrahaston ja valtion rahoitusosuuksista sekä vakuutettujen jäsenmaksuin. Kuntien osuuden tästä staattisesta vaikutuksesta sekä myös mahdollisesta dynaamisesta vaikutuksesta, jossa huomioidaan yhdistelmävakuutuksen mahdollinen työttömyysjaksojen kesto pidentävä vaikutus, arvioidaan jäävän vähäiseksi.

Vaikutuksia kuntiin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.3. Kommenttinne esityksen vaikutuksista kuntiin:

Kotitalousvaikutukset, muut ihmisvaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutuksetEsitysluonnoksessa vaikutuksia kotitalouksien asemaan on arvioitu niin, että yhdistelmävakuutettu ei jäisi kokonaan työttömäksi vaan toinen työllistymisen laji (palkkatyö tai yritystoiminta) jatkuisi työttömyysaikana. Arvion mukaan työttömyysaikainen etuus muuttuisi yleistuesta ansiopäivärahaksi noin 1200 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla soviteltu työttömyysetuus nousisi keskimäärin 350 euroa kuukaudessa. Palkansaajan ansiopäivärahan on arvioitu muuttuvan yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 1400 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla hyöty olisi keskimäärin 344 euroa kuukaudessa. Yrittäjän ansiopäiväraha puolestaan muuttuisi yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 350 henkilöllä, ja hyöty olisi keskimäärin 215 euroa/kk, kun soviteltu yrittäjän ansiopäiväraha muuttuisi sovitelluksi yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaksi,

Esitysluonnokseen sisältyy arviointi muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Arvion mukaan yhdistelmävakuutuksen arvioidusta kustannusneutraalista noin 30 000 henkilön vakuutuspiiristä noin 52 % on miehiä ja 48 % naisia, eli kohdistumiseltaan ehdotus on melko neutraali sukupuolten välillä. Tästä vakuutuspiiristä noin 10 000 henkilöllä on huollettavia alaikäisiä lapsia, jolloin aiempaa parempi työttömyysetuus voi vähentää pienituloisuutta lapsiperheissä. Ikäjakaumassa korostuvat kuitenkin vanhemmat ikäluokat.

Kotitalousvaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.1 ja muita ihmisvaikutuksia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia luvun 4.2.2 alaluvuissa. Kommenttinne esityksen muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista:

Vaikutukset Ahvenanmaan maakuntaanAhvenanmaan itsehallinnosta säädetään perustuslaissa ja Ahvenanmaan itsehallintolaisissa (1144/1991). Itsehallintoa koskevan lainsäädännön tehtävänä on turvata ja taata maakunnan väestölle sen ruotsin kielen ja kulttuurin sekä paikallisten tapojen säilyttäminen ja sallia väestön niin itsenäisesti kuin mahdollista järjestää olonsa maakunnan valtio-oikeudellisen aseman rajoissa.

Itsehallintolain perusteella maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat työllisyyden edistämistä maakunnan alueella, ja Ahvenanmaalla asuvan työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavan työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa mahdollisuuksiaan päästä tai palata työmarkkinoille turvataan maakuntalaisissa Landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaan työllisyyden edistämistä koskevaan lainsäädäntöön. Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu työttömyyden

perusteella maksettavaa perusturvaetuutta koskeva lainsäädäntö. Maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu, miten esityksessä ehdotetut muutokset huomioidaan työttömyyden perusteella maksettavaa maakunnan lainsäädännön mukaista perusturvaa koskevassa lainsäädännössä.

**Vaikutuksia Ahvenanmaan maakuntaan käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.3.
Kommenttinne vaikutuksista Ahvenanmaan maakuntaan:**

-

Vaikutukset toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin Vaikutuksia toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.5.

Kommenttinne vaikutuksista toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin:

-

Vaikutukset muutoksenhakuasteiden toimintaan Vaikutuksia muutoksenhakuasteiden toimintaan käsitellään hallituksen esityksen luvussa 4.2.6.

Kommenttinne vaikutuksista muutoksenhakuasteiden toimintaan:

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2028 alusta. Työttömyyskassat voisivat ottaa jäsenekseen yhdistelmävakuutettuja vuoden 2028 alusta, jolloin yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaa voitaisiin myöntää ensimmäisen kerran vuonna 2029.

Kommenttinne voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä:

STTK pitää perusteltuna, että lait on tarkoitettu tulevan voimaan vuoden 2028 alusta ja työttömyyskassat voisivat ottaa jäsenekseen yhdistelmävakuutettuja vuoden 2028 alusta. Aikataulu on kireä mutta kuitenkin todennäköisesti mahdollinen

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muut kommenttinne esityksestä:

STTK pitää hyvin kannatettavana sitä, että varsinkin itsensä työllistäjien sosiaaliturvaa parannettaisiin nykyisestä toimivalla yhdistelmävakuutuksella. Ehdotetussa yhdistelmävakuutusmallissa on tehty useita onnistuneita ratkaisuja siten, että malli toimisi myös käytännössä. Ehdotukseen sisältyy kuitenkin myös vielä selviä riskejä siihen, että vakuutusmalli ei kaikilta osin toimi.

Väärin vakuuttamisen riski on ehdotetussa yhdistelmävakuutuksessa ilmeinen, ilman laaja-alaista ja jatkuvaa ihmisten valistamista ja tiedottamista yhdistelmävakuutuksen perusteista. Samoin monilla on todennäköisesti huolena myös työvoimaviranomaisen arvioimat työvoimapolitiittiset kriteerit, jotka saattavat estää yhdistelmävakuutuksen maksamisen silloinkin, kun vakuutetulla olisi perusteltuja odotuksia etuuden saamiseksi. Ei ole hyvän vakuutustoiminnan mukaista, jos henkilö maksaa vakuutusmaksuja, mutta hänen on liian vaikea ymmärtää keskeisiä perusteita, joiden täytyessä vakuutusturvaa tullaan maksamaan.

STTK katsoo, että ehdotus yhdistelmävakuutukseksi on monelta osin varsin toimiva, mutta vaatii vielä jatkovalmistelua. Tämä jatkovalmistelun tarve koskee jälkisuojaj- ja lomautussäännösten lisäksi

erityisesti myös yhdistelmävakuutusta koskevaa tiedottamista, valvontaa, tasoitusrahaston käyttöä koskevia säännöksiä sekä työttömyyskassajaon mahdollista purkamista.

Koskela Samppa
STTK ry.